

Nr 19.

Av herr **Wagnsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt.

Den i Kungl. Maj:ts proposition nr 3 till innevarande års urtima riksdag föreslagna omsättningsskatten har det dubbla syftet att dels öka statsinkomsterna, dels nedbringa konsumtionen av vissa varor.

Till de varor, som äro avsedda att beröras av omsättningsskatten, höra även alla tidningar och tidskrifter, sålunda jämväl sådana, som äro organ för etiska och religiösa rörelser, för nykterhetsrörelsen, för bildningsförbund och allmänt ideella organisationer, samt medlemsorganen för de politiska partierna och ungdomsförbunden.

En beskattning av den här angivna kategorien av tidningar och tidskrifter torde ur statsfinansiell synpunkt komma att spela en ganska ringa roll.

En konsumtionsminskning på detta område kan icke betraktas som önskvärd. Folkrörelsernas tidningar och tidskrifter och därmed jämställda publikationer fylla en ur samhällets synpunkt viktig funktion, vilken avgjort måste betecknas som ännu värdefullare och angelägnare i nuvarande situation än under normala tider.

De här åsyftade tidningarna och tidskrifterna fullgöra ett i detta hänseende viktigt arbete redan genom den av stark samhällsanda präglade upplysning och vägledning de skänka i fråga om de av krisförhållandena framtvingade åtgärderna och initiativen. Det ligger i sakens natur, att det härvid icke främst kan bli fråga om en första förmedling till allmänheten av förordningar och dylikt — den uppgiften åvilar ju huvudsakligen dagspressen och radion — men då det gäller att närmare klarlägga och motivera åtgärder och strävanden av här antydd art, att skapa förståelse och intresse för dem, ha dessa tidningar stora möjligheter, som de också visat sig beredda att utnyttja. Det räcker att erinra om den insats, som på detta håll gjorts i arbetet för försvarslånet, i folkspänstpropagandan, i vaksamhetskampanjen, i strävanden att länka in konsumtionen på lämpliga banor, att motarbeta panikstämning och sprida tillförsikt.

Man får vid bedömandet av värdet hos denna verksamhet icke förbise, att förklaringar, vädjanden och appeller få en väsentligt ökad effekt, då de komma från personer, som läsekretsen sedan gammalt känner och värderar såsom företrädare för dess egna intressen och strävanden. Då en utpräglad idégemenskap mellan skribenten och läsekretsen redan föreligger på andra områden, ha hans ord gynnsamma förutsättningar att väcka intresse och vinna tilltro, att tränga djupt och åstadkomma avsedd verkan. Med hänsyn härtill vågar man påstå, att dessa tidningars upplysnings- och propa-

gandaverksamhet i fråga om kristidsåtgärder etc. icke endast kompletterar utan också inom vida lager av vårt folk bryter väg för den verksamhet, som i samma syfte bedrivs bl. a. genom dagstidningarna och radion.

Tyngdpunkten i dessa tidningars insats under nuvarande brydsamma förhållanden ligger dock icke i vad som ovan anförts, hur viktigt det sagda än må vara. Mer än den tillfälliga propagandan och upplysningsverksamheten betyder den idéförkunnelse, som dessa tidningar av ålder bedrivit men som för närvarande är angelägnare än någonsin. Den är ingalunda densamma hos alla de berörda tidningarna, skiftningarna äro tvärt om betydande, men gemensamt för hela denna grupp av publikationer är att de genom sin läggning och inriktning bidraga till att öka den andliga motståndskraften hos folket. Man behöver icke spilla många ord på att klargöra, vad folkrörelserna betyda för vårt land; alla torde vara ense om att de utgöra en omistlig tillgång för det demokratiska svenska samhället. Därmed är också sagt, att de tidningar, som förmedla dessa och närbesläktade rörelsers idéer, böra skonas från hämmande ingrepp.

En begränsning av dessa tidningars spridning skulle komma att på ett ödesdigert sätt motverka de åtgärder, som statsmakterna ansett påkallade för att under krisen stärka vårt folks andliga beredskap. Det må här erinras om att den på statsmakternas initiativ tillkomna och med statsmedel bekostade Folkberedskapen i väsentlig grad bygger sin verksamhet på just de organisationer, vilkas tidningar det här gäller, och vi våga ifrågasätta, om det icke med hänsyn härtill även vid en bedömning från snävt ekonomiska synpunkter måste anses oklokt av staten att pålägga dessa tidningar omsättningskatt.

Att en icke obetydlig minskning av tidningarnas prenumerantstock skulle bli följd av en beskattning är ofrånkomligt, ty även om omsättningskatten på prenumerationspriset kan förefalla tämligen blygsam i och för sig, kommer helt säkert dess hämmande verkan att bli avsevärd med hänsyn till den allmänna prisstegringen i samband med införandet av omsättningskatt på andra förnödenheter. Prenumeranterna tillhöra i stor utsträckning de ekonomiskt mindre bärkraftiga folkskikten, och man kan nog frukta, att icke så få av dem bli nödsakade att under dessa förhållanden avstå från sin tidning, även om prenumerationspriset skulle förbli oförändrat.

Härtill kommer att prenumerationskostnaden för en betydande del av de ideella folkrörelsernas tidningar bestrides med av de lokala organisationerna insamlade eller direkt tillskjutna medel. Lokalföreningarnas möjligheter att anskaffa för prenumerationen och sin övriga verksamhet erforderliga pengar äro emellertid under nuvarande förhållanden i hög grad försvarade. Ett mycket stort antal av organisationernas aktiva medlemmar ha under långa tider varit inkallade till militärtjänst, och på många håll ha samlingslokaler tagits i anspråk för militära förläggningar. Sådana anordningar, som måste göras för anskaffande av pengar till verksamheten, ha endast i ringa utsträckning kunnat komma till stånd. Även i de fall, där av lokalföreningarna tillskjutna eller insamlade medel brukat täcka en väsentlig del av pre-

numerationskostnaden, måste alltså tidningarna räkna med en minskad spridning, även om prenumerationspriset *icke* höjes.

Stegrade framställningskostnader ha dock gjort en ökning av prenumerationspriserna nära nog oundgänglig. Då man emellertid vet, att varje öre, varmed prenumerationspriset ökas, på många orter medför en motsvarande minskning av antalet prenumeranter, har man i allmänhet icke vågat höja prenumerationspriserna i den utsträckning, som varit befogat med hänsyn till de stegrade framställningskostnaderna och de minskade annonsintäkterna. Man har berett sig på att ta ökade förluster, att begränsa sidantalet och förenkla utstyrelsen.

Detta gör, att dessa tidningsutgivande organisationer i allmänhet icke kunna låta omsättningsskatten ingå i det nu gällande prenumerationspriset, utan måste öka detta med skatten. Det bör i detta sammanhang påpekas, att spridningen av dessa tidningar icke går lika lätt som försäljningen av andra varor. Man kan frukta, att många av de tusentals män och kvinnor runt om i landet, vilka utan någon som helst egen ekonomisk vinning arbeta för spridningen av de ideella folkrörelsernas tidningar och därmed göra en betydande insats för stärkande av vårt folks andliga beredskap, komma att betrakta sin uppgift som omöjlig och resignera, om dessa tidningar icke endast erhålla ett högre prenumerationspris utan dessutom bli belagda med omsättningsskatt.

Det måste sålunda med skärpa betonas, att organisationernas tidningsföretag icke äro affärsföretag i gängse mening, utan organ för ideell verksamhet, och att det alltså föreligger en i detta sammanhang ytterst betydelsefull principiell skillnad mellan dessa företag och sådana, som drivas huvudsakligen i affärssyfte.

Med stöd av vad som här ovan anförts föreslå vi,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 3 måtte uttala sig för att Kungl. Maj:t förordnar om undantag från skatteplikt beträffande sådana tidningar och tidskrifter, som äro organ för etiska och religiösa rörelser, för nykterhetsrörelsen, för bildningsförbund och allmänt ideella organisationer, samt för medlemsorganen för de politiska partierna och ungdomsförbunden.

Stockholm den 30 oktober 1940.

Ruben Wagnsson.

Torsten Ström.

Edwin Berling.

Bertil Ohlin.